

Л. В. Вербівська,
д. е. н., професор, професор кафедри бізнесу та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2768-9157>
І. Р. Вербівський,
аспірант, Національний університет "Чернігівська політехніка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7687-6244>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.1.38

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

L. Verbivska,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Business and Human Resources Management, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
I. Verbivskyi,
Postgraduate student, Chernihiv Polytechnic National University

DIVERSIFICATION OF SOURCES OF FINANCING FOR THE AGRICULTURAL SECTOR IN CONDITIONS OF LIMITED BANK LENDING

У статті проаналізовано сучасні підходи до диверсифікації джерел фінансування аграрного сектору в умовах звуження можливостей банківського кредитування. Визначено, що залежність агробізнесу від банківських позик знижує здатність сільськогосподарських підприємств адаптуватися до нестабільного середовища. З'ясовано, що ефективність фінансових рішень в агросекторі визначається широтою доступних фінансових інструментів, структурою залучених ресурсів та здатністю підприємств використовувати альтернативні джерела капіталу. Обґрунтовано роль аграрних розписок, кооперативного фінансування, лізингових програм, краудфандингових платформ та форвардних контрактів у формуванні стійких фінансових потоків без критичної залежності від банків. Досліджено вплив диверсифікованої фінансової стратегії на стійкість аграрних підприємств та їхню інвестиційну активність за умов дефіциту кредитних ресурсів. Сформовано концептуальні засади диверсифікації джерел фінансування як механізму зміцнення фінансової стійкості аграрного сектору та підвищення його здатності функціонувати в умовах обмеженого доступу до банківського кредиту.

The article substantiates conceptual approaches to diversifying financing sources for the agricultural sector under conditions of limited bank lending and identifies tools, mechanisms, and financial solutions that can enhance sustainability of agricultural enterprises and optimize their capital structure. Modern approaches to diversification are analyzed in the context of shrinking lending opportunities caused by rising credit costs and restrictions linked to military risks, which significantly narrow the access of agricultural producers to traditional credit instruments. It is emphasized that

the traditional dependence of agribusiness on bank loans increases financial vulnerability, reduces flexibility of enterprises, and limits their ability to adapt to unstable macroeconomic conditions. The effectiveness of financial solutions in the agricultural sector is determined not only by the diversity of available instruments but also by the structure of attracted resources and the managerial capacity of enterprises to employ alternative sources of capital. Particular attention is given to innovative instruments such as agricultural receipts, cooperative financing, leasing programs, crowdfunding platforms, and forward contracts, which can generate stable financial flows without critical reliance on commercial banks. The article highlights that a diversified financial strategy strengthens enterprise stability, boosts investment activity, and enables the implementation of innovative projects even in conditions of credit shortages. Multi-source financing reduces liquidity risks, enhances investment potential, and supports long-term planning of production cycles, thereby creating prerequisites for sustainable growth. It is proven that the success of diversification depends on institutional support, the development of specialized financial instruments tailored to the needs of agribusiness, and the overall increase in financial literacy among managers of agricultural enterprises. Conceptual principles of financing diversification are thus formed as a mechanism to reinforce financial stability of the agricultural sector, increase its resilience under limited access to bank credit, and ensure its ability to function effectively in an environment of structural instability and heightened external risks.

Ключові слова: диверсифікація фінансування, аграрний сектор, фінансова стійкість, інвестиційні ресурси, фінансові інструменти.

Key words: diversification of financing, agricultural sector, financial sustainability, investment resources, financial instruments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Проблема формування ефективної системи фінансового забезпечення аграрного сектору набула особливої гостроти в умовах структурних дисбалансів та обмеженого доступу до банківського кредитування, яке традиційно виступало базовим джерелом капіталу для більшості виробників. Зростання ризиковості операцій, підвищення вимог до забезпечення позик, волатильність процентних ставок і скорочення кредитних лімітів сформували ситуацію, за якої вартість капіталу для аграрних підприємств стрімко зростає, а можливість доступу до фінансових ресурсів різко знижується. За таких умов класичні моделі кредитного фінансування втрачають свою ефективність, оскільки не здатні врахувати зміни профілю ризику, ліквідності активів та циклічності аграрного виробництва. Це створює системну проблему недостатності капіталізації підприємств, обмежує їхній інноваційні можливості і знижує здатність до масштабування виробничих програм.

Водночас аграрний сектор стикається з потребою забезпечення довгострокової фінансової стійкості, яка неможлива без побудови багатоканальної фінансової архітектури. Недиверсифікована структура джерел залучення капіталу посилює чутливість підприємств до кредитних шоків і породжує асиметрію у прийнятті фінансових рішень, оскільки залежність від одного домінуючого джерела фінансування підвищує вартість ризику та зменшує здатність до адаптації.

Таким чином, питання полягає не лише у дефіциті кредитних ресурсів, але й у відсутності ефективних механізмів інтеграції альтернативних фінансових інструментів, що дозволяють уникнути залежності від банківського кредитування. Тому саме необхідність переосмислення фінансової стратегії аграрних підприємств з позиції оптимізації структури капіталу та мінімізації системного ризику формує актуальність наукової концептуалізації та аналітичного обґрунтування даної проблеми.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні наукові дослідження питань фінансового забезпечення підприємств аграрного сектору України переважно зосереджуються на визначенні окремих фінансових інструментів. В той же час системна диверсифікація джерел капіталу в умовах кредитних обмежень досліджена фрагментарно. Зокрема, у науковій праці С. В. Качули [6] доведено значущість бюджетного фінансування та банківського кредиту як ключових драйверів розвитку агропромислового комплексу, акцентовано увагу на їх комплементарності та впливі на інвестиційну активність. Однак інституційні можливості залучення альтернативних ресурсів фактично залишаються поза увагою автора. З іншого боку, О. Я. Стойко [8] розкриває лізингове кредитування як інструмент капіталізації аграрних підприємств, обґрунтовуючи його роль у оновленні основних засобів та оптимізації структури капіталу. В той же час сам лізинг розглядається переважно як окремий канал фінансового забезпечення, без інтеграції у ширшу архітектуру фінансової стратегії.

Варто відзначити дослідження Л. Тулуш [9], у якому аналізується кредитне забезпечення аграрних підприємств у контексті повоєнного відновлення з акцентом на трансформації кредитних ризиків, зміні параметрів доступності позикового капіталу та необхідності адаптації кредитної політики банків. Проте питання перерозподілу фінансового навантаження між різними джерелами фінансування залишається недостатньо деталізованим. А у праці С. М. Халатур [10] важливим елементом управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств в умовах війни визначається сек'юритизація. Автор визначає потенціал трансформації неліквідних активів у ринкові інструменти та розширення фінансового простору, однак конкретні механізми поєднання сек'юритизації з іншими формами позабанківського фінансування не систематизуються.

Доцільно звернути увагу на дослідження А. М. Білоченка [1], яке зосереджене на аналізі проблем забезпечення аграрних підприємств України кредитними ресурсами в умовах воєнного стану. У роботі автор детально розглядає особливості функціонування кредитних механізмів у період глибокої економічної нестабільності, коли доступ до фінансових інструментів є обмеженим, а потреба у позиковому капіталі для підтримки виробничих процесів зростає. Особливий акцент зроблено на визначенні ролі кредитних ресурсів у забезпеченні результативної господарської діяльності аграрних підприємств, адже саме вони виступають ключовим чинником підтримки ліквідності та фінансової стійкості галузі. Окремо визначено бар'єри на шляху формування прозорої кредитної політики у банківській сфері, проаналізовано динаміку банківського кредитування після початку війни та окреслено перспективи його подальшого розвитку. Крім того, приділено увагу оцінці впливу регулятивної політики Національного банку України на динаміку кредитної діяльності комерційних банків, що визначає їхню спроможність підтримувати фінансування реального сектору економіки в сучасних умовах.

Необхідно також звернути увагу на дослідження Ю. О. Чалюк [12; 13], присвячені глобальним соціально-економічним наслідкам російсько-української війни, у яких підкреслюється посилення системних ризиків, деструкцію традиційних фінансових каналів. Водночас авторка визначає формування нових можливостей для аграрних підприємств шляхом залучення ресурсів через цифрові платформи, які забезпечують диверсифікацію джерел фінансування. Крім того, в роботі Н. М. Чиж [14] досліджено перспективи нарощення кредитування в Україні, фокусуючись на макрофінансових умовах, банківських ризик-моделях та регуляторних обмеженнях, що впливають на кредитування аграрних підприємств.

Загалом наявні наукові напрацювання підтверджують актуальність переходу від моноканальної моделі банкоцентричного фінансування до диверсифікованої фінансової архітектури аграрного сектору, що й визначає наукову спрямованість дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування концептуальних підходів до диверсифікації джерел фінансування аграрного сектору в умовах обмеженого банківського кре-

дитування, а також визначення інструментів, механізмів і фінансових рішень, здатних підвищити стійкість аграрних підприємств та оптимізувати структуру їхнього капіталу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В сучасних умовах функціональна необхідність диверсифікації джерел фінансування аграрного сектору України обумовлюється різким погіршенням параметрів доступності банківського кредитування, що проявляється у зростанні вартості позикового капіталу та скороченні кредитних лімітів для підприємств з підвищеним ризиковим профілем [9]. За таких умов традиційна банкоцентрична модель фінансування втрачає свою функціональність, оскільки не забезпечує ані стабільності грошових потоків, ані достатньої капіталізації виробничих проєктів. В той же час висока процентна чутливість аграрних підприємств, сезонність їх операційних циклів та низька ліквідність активів створюють додаткову асиметрію у взаємодії з банківською системою, що підвищує системний ризик та обмежує можливість довгострокового планування.

У такій ситуації диверсифікація джерел фінансування перетворюється на стратегічну необхідність, оскільки дозволяє перерозподілити ризики між різними формами капіталу, зменшити залежність підприємств від одного кредитного каналу, що вплине на оптимізацію структури витрат на залучення ресурсів [13, с. 124]. Відповідно, на перший план виходять альтернативні фінансові інструменти, пов'язані з лізингом, аграрними розписками, кооперативними моделями тощо. Застосування таких інструментів може сприяти формуванню багатоканальної фінансової архітектури, здатної компенсувати обмеження банківського сегменту та підвищити загальну стійкість аграрного сектору України до економічних шоків.

Також, одним із найбільш дієвих інструментів розв'язання окресленої проблеми може стати запровадження механізму державних гарантій, спрямованого на здешевлення кредитних ресурсів для аграрних підприємств. Такий підхід дозволить знизити фінансове навантаження на виробників та забезпечити їм доступ до позикового капіталу на прийнятних умовах. Водночас реалізація цієї ініціативи потребуватиме активізації регуляторних операцій з боку держави, зокрема посилення контролю за кредитними програмами та формування прозорих правил їх функціонування [1].

Крім того, важливим елементом стане цільове розширення міжбанківського кредитування з боку Національного банку України, що сприятиме підтримці банківського сектору та його спроможності фінансувати спеціалізовані програми кредитування агросектору. У перспективі це може забезпечити стабільність фінансової системи, підвищити довіру між учасниками ринку та створити умови для довгострокового розвитку аграрних підприємств навіть в умовах воєнних викликів [2, с. 103—104].

Втім, зважаючи на фактично монопольне становище банків у сфері аграрного кредитування, оцінимо обсяг ресурсів, які залучали сільськогосподарські

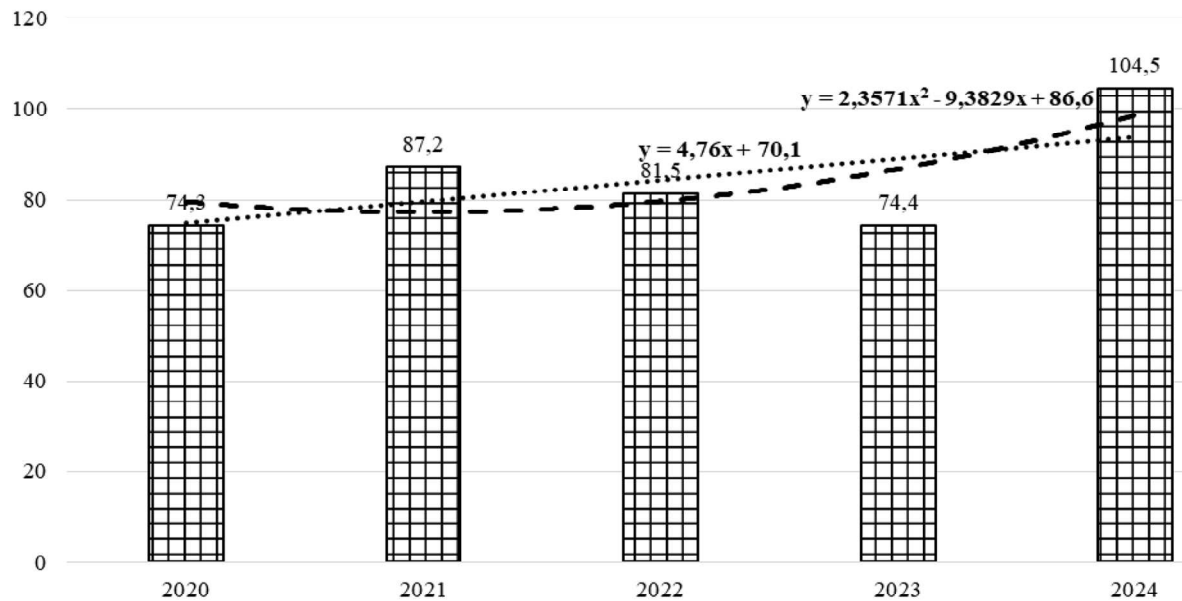

Рис. 1. Кореляційна оцінка тренду динаміки обсягів банківського кредитування агросектору України, млрд. грн

Джерело: побудовано автором на основі [7].

підприємства у банківських установ за останні роки (рис. 1).

Визначені параметри лінійного тренду свідчать, що обсяг банківських кредитів протягом аналізованого періоду характеризувався нестабільною динамікою. При цьому абсолютне збільшення даного показника складало 4,76 млрд. грн щорічно. З іншого боку, аналіз результатів поліноміального тренду показує, що фактична річна зміна обсягу кредитів для аграрних підприємств характеризувалася скороченням на 9,38 млрд. грн за початкового його зростання на 2,36 млрд. грн. Таким

чином, можна стверджувати, що хоча комерційні банки і є головним кредитором аграрної галузі, ситуація з фінансуванням сільськогосподарських підприємств на банківському ринку є нестабільною.

Відомо, що поточна залежність агробізнесу від банківських позик істотно знижує його адаптивність у нестабільному економічному середовищі, оскільки позиковий капітал формує жорстку фінансову структуру з високою чутливістю до процентної волатильності та змін кредитної політики [8, с. 60]. У ситуації, коли операційні грошові потоки аграрних підприємств відзначаються се-

Таблиця 1. Концептуалізація небанківських механізмів формування стійких фінансових потоків аграрних підприємств

Інструмент фінансової трансмісії	Економічна природа та механізм дії	Потенційний вплив на стійкість фінансових потоків
Аграрні розписки	Забезпечений документарний інструмент, що фіксує зобов'язання виробника поставити продукцію або здійснити оплату; підвищує ліквідність завдяки чіткій юридичній структурі.	Забезпечує швидкий доступ до фінансування, знижує потребу в класичному кредитуванні, формує прогнозованість грошових надходжень.
Кооперативне фінансування	Механізм акумуляції ресурсів через виробничі та кредитні кооперативи; ґрунтується на колективній відповідальності та спільному використанні капіталу.	Дозволяє зменшити індивідуальні ризики, вирівнює фінансові потоки, забезпечує стійкість у періоди нестачі ліквідності.
Лізингові програми	Інструмент фінансування оновлення матеріально-технічної бази без значних одноразових витрат; знижує капіталомісткість інвестиційних рішень.	Дає змогу уникнути навантаження боргових зобов'язань, підтримує стабільність операційних витрат та підвищує інвестиційну гнучкість.
Краудфандингові платформи	Колективне інвестування, що дозволяє залучати кошти від широкого кола учасників через цифрові платформи; має низький поріг входу.	Диверсифікує джерела капіталу, зменшує залежність від фінансових інституцій, стимулює розвиток інноваційних проектів.
Форвардні контракти	Інструмент хеджування цінних ризиків, що передбачає фіксацію ціни та умов поставки у майбутньому періоді.	Забезпечує прогнозованість доходів, знижує вплив ринкової волатильності та підтримує стабільність грошових потоків.

Джерело: узагальнено автором на основі [8; 9].

Рис. 2. Концептуальна модель диверсифікації джерел фінансування агросектору України

Джерело: розроблено автором на основі [4; 11].

зонністю, циклічністю та значною амплітудою коливань, фіксовані зобов'язання за кредитами створюють дисбаланс між фінансовими потребами бізнесу та графіком платежів, посилюючи ризик ліквідності. Крім того, підвищення премії за ризик у періоди макроекономічної турбулентності збільшує вартість капіталу, що зменшує інвестиційну спроможність та обмежує доступ до кредитних ресурсів саме тоді, коли аграрним підприємствам потрібна антикризова гнучкість [5, с. 29].

Також домінування банківського фінансування формує одновимірну фінансову архітектуру в галузі, за якої будь-яке звуження кредитного каналу призводить до системного шоку, що проявляється у зростанні боргового навантаження, вимушеному скороченні виробничих програм, відкладенні інвестиційних рішень тощо [12 с. 359]. Відсутність диверсифікованих інструментів, таких як лізингові механізми чи партнерські інвестиційні моделі, позбавляє аграрні підприємства можливості перерозподіляти ризики та створювати альтернативні джерела ліквідності. У результаті залежність від банківських позик не просто обмежує фінансову маневреність, а й робить агробізнес вразливим до зовнішніх шоків, знижуючи його стійкість та стратегічну здатність до адаптації.

Отже, приходимо до висновку, що ефективність фінансових рішень в аграрному секторі безпосередньо залежить від широти доступних інструментів та структури залучених ресурсів, оскільки кожен тип капіталу має власну вартість, ризиковий профіль і часову структуру грошових потоків. Аграрне виробництво характеризується високою волатильністю доходів, довгими інвестиційними циклами та значною залежністю від зовнішніх факторів, що робить оптимізацію структури капіталу критично важливою [6]. У таких умовах вузький набір доступних фінансових інструментів призводить до концентрації ризиків та збільшує вартість фінан-

сування. Натомість широка фінансова архітектура — від банківських кредитів і лізингових механізмів до форвардних контрактів дозволяє підприємствам формувати структуру джерел капіталу відповідно до особливостей власних операційних потоків і ризикового профілю (табл. 1).

В практичному аспекті вплив диверсифікованої фінансової стратегії на стійкість аграрних підприємств у середовищі дефіциту кредитних ресурсів проявляється через зниження концентрації ризику та формування багатоканальної структури капіталу, що забезпечує стабільність грошових потоків незалежно від стану банківського сектору. При цьому використання альтернативних фінансових механізмів, зазначених у табл. 1, дозволяє аграрним підприємствам оптимізувати вартість капіталу, підтримувати технологічне оновлення та забезпечувати достатню ліквідність для продовження операційних циклів [3, с. 38—39]. Загалом у таких умовах роль диверсифікації полягає не лише у заміщенні кредитного каналу, а й у створенні стійкої фінансової архітектури, здатної адаптуватися до умов волатильності ринку в умовах військових ризиків.

Крім того, інвестиційна активність аграрних підприємств, що працюють у межах диверсифікованої фінансової моделі, зберігатиме свою інерційність навіть при скороченні банківського кредитування, оскільки підприємства отримуватимуть доступ до ресурсів із різною часовою та ризиковою структурою. Це дозволить їм реалізовувати інноваційні проекти та модернізаційні програми без критичної залежності від процентної динаміки чи жорсткості кредитної політики банків. У результаті саме диверсифікована стратегія підсилює антициклічну стійкість агросектору, підвищує його інвестиційну спроможність та забезпечує більш збалансований розвиток у періоди фінансової нестабільності [8].

Виходячи з вищевикладеного, приходимо до висновку щодо необхідності формування концептуальних засад диверсифікації джерел фінансування для агросектору України, що обумовлюється системною нестабільністю кредитного ринку та посиленням ризиковості операційних циклів. На нашу думку, банкоцентрична модель фінансування більше не забезпечує достатнього рівня ліквідності й інвестиційної підтримки, що робить аграрні підприємства вразливими до зовнішніх шоків. Тому концептуальні засади диверсифікації покликані структурувати фінансову архітектуру сектору, визначити функціональні межі альтернативних інструментів та інтегрувати їх у єдину систему управління капіталом. Це створить передумови для оптимізації вартості ресурсів, зниження концентрації ризиків і формування стійких грошових потоків, необхідних для модернізації та довгострокового розвитку агросектору країни (рис. 2).

Запропонована модель забезпечує підвищення фінансової стійкості аграрних підприємств через формування багатоканальної структури ліквідності та зменшення залежності від коливань кредитного ринку. Вона створює умови для оптимізації вартості капіталу, підсилює інвестиційну спроможність і стабілізує грошові потоки в умовах макроекономічної турбулентності. Завдяки цьому агросектор отримає здатність підтримувати відтворювальні процеси та реалізовувати модернізаційні програми навіть за дефіциту традиційного банківського фінансування операційної та інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, диверсифікація джерел фінансування є ключовим чинником забезпечення фінансової стійкості аграрного сектору України в умовах структурної нестабільності та обмеженого доступу до банківського капіталу. Запропонований підхід щодо механізму диверсифікації фінансування дозволяє перерозподілити ризики, оптимізувати вартість ресурсів і забезпечити стабільність грошових потоків за рахунок багатоканальної фінансової архітектури. При цьому гнучкість фінансових рішень здатна підсилити інвестиційну активність аграрних підприємств, що створить сприятливі умови для модернізації виробництва і підвищить здатність галузі сільського господарства України адаптуватися до макроекономічної нестабільності, формуючи основу для її сталого розвитку. Слід зазначити, що ефективна диверсифікація фінансування сприятиме зменшенню залежності аграрних підприємств від окремих кредитних інституцій та дозволить активніше залучати альтернативні джерела капіталу, зокрема інвестиційні фонди, міжнародні грантові програми та партнерські проєкти. Це не лише розширить фінансові можливості агросектору, але й забезпечить його інтеграцію у глобальні економічні процеси, що є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності українського сільського господарства на світовому ринку.

Література

1. Білоченко А. М. Кредитування аграрного сектору України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2023. №48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/>

<index.php/journal/article/view/2186> (дата звернення 01.12.2025).

2. Буткевич Т. В. Фінансове забезпечення підприємств аграрного сектору. Причорноморські економічні студії. 2024. № 89. С. 100—107. URL: https://bses.in.ua/journals/2024/89_2024/19.pdf (дата звернення 01.12.2025).

3. Гарбажій К.С., Печка С.С., Дарушин О.В. Стратегічні засади фінансового забезпечення диверсифікації аграрних підприємств. Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. 2024. № 8 (198). С. 32—43. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/article/view/312836> (дата звернення 01.12.2025).

4. Глухов В.В. Кредитні програми фінансування АПК в Україні: проблеми та ефективність. Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. 2025. № 2 (16). С. 288—296. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/478> (дата звернення 01.12.2025).

5. Гончаренко К.О., Дуленко З. В. Особливості оцінки ризиків кредитування сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2025. № 6 (331). С. 27—34. URL: [http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2025/331/pdf/NV_ONEU_6_2025_\(on-line\).pdf](http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2025/331/pdf/NV_ONEU_6_2025_(on-line).pdf) (дата звернення 01.12.2025).

6. Качула С. В., Гетель В. В. Бюджетне фінансування та банківське кредитування як інструменти розвитку агропромислового комплексу України. Ефективна економіка. 2025. №2. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/5785> (дата звернення 01.12.2025).

7. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 01.12.2025).

8. Стойко О. Я. Лізингове кредитування як інструмент капіталізації аграрного сектору України. Наукові горизонти. 2019. № 4 (77). С. 58—66. URL: <https://sciencehorizon.com.ua/uk/journals/4-77-2019> (дата звернення 01.12.2025).

9. Тулуш Л., Заєць О. Кредитне забезпечення аграрних підприємств в умовах повоєнного відновлення України. Економіка та суспільство. 2025. №77. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6372> (дата звернення 01.12.2025).

10. Халатур С. М., Сірко А. Ю., Малоок А. В. Сек'юритизація як ефективна складова управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства в умовах війни. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2024. № 2 (9). С. 144—150. URL: <http://econvisnyk.dstu.dp.ua/article/view/319106> (дата звернення 01.12.2025).

11. Халін С.В., Шерстюк О.В. Інноваційно-відтворювальна модель розвитку потенціалу аграрних підприємств на основі формування стійких ланцюгів доданої вартості. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 14. С. 191—196. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6943> (дата звернення 01.12.2025).

12. Чалюк Ю. О. Глобальні соціально-економічні наслідки російсько-української війни. The Russian-Ukrainian war (2014—2022 (sad) historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal

aspects: Scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing". 2022. С. 357—364. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6443/13296-1> (дата звернення 01.12.2025).

13. Чалюк Ю. О. Диджиталізація як соціально-економічний феномен та драйвер сталого розвитку. Сталлий розвиток економіки. 2025. № 4 (55). С. 122—128. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1399> (дата звернення 01.12.2025).

14. Чиж Н. М., Урбан О. А., Дзямулич М. І. Перспективи нарощення кредитування в Україні. Економічний форум. 2021. № 3. С. 139—144. URL: https://e-forum.com.ua/web/uploads/journals_pdf/Economic_Forum_Vol_11_No_3.pdf (дата звернення 01.12.2025).

References:

1. Bilochenko, A. M. (2023), "Lending to the agricultural sector of Ukraine in wartime conditions", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 48, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2186> (Accessed 01 December 2025).

2. Butkevych, T. V. (2024), "Financial support of enterprises in the agricultural sector", *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 89, pp. 100—107, available at: https://bses.in.ua/journals/2024/89_2024/19.pdf (Accessed 01 December 2025).

3. Harbazi, K. S., Piechka, S. S. and Darushyn, O. V. (2024), "Strategic principles of financial support for diversification of agricultural enterprises", *Enerhozberezhennia. Enerhetyka. Enerhoaudyt*, vol. 8 (198), pp. 32—43. available at: <http://eee.khpi.edu.ua/article/view/312836> (Accessed 01 December 2025).

4. Hlukhiv, V. V. (2025), "Credit programs for financing the agro-industrial complex in Ukraine: problems and efficiency", *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii*, vol. 2 (16), pp. 288—296. available at: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/478> (Accessed 01 December 2025).

5. Honcharenko, K. O. and Dulenko, Z. V. (2025), "Features of risk assessment in lending to agricultural enterprises", *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, vol. 6 (331), pp. 27—34, available at: [http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2025/331/pdf/NV_ONEU_6_2025_\(on-line\).pdf](http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2025/331/pdf/NV_ONEU_6_2025_(on-line).pdf) (Accessed 01 December 2025).

6. Kachula, S. V. and Getel, V. V. (2025), "Budget financing and bank lending as tools for the development of the agro-industrial complex of Ukraine", *Efektivna ekonomika*, vol. 2, available at: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/5785> (Accessed 01 December 2025).

7. National Bank of Ukraine. (2025), available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (Accessed 01 December 2025).

8. Stoiko, O. Ia. (2019), "Leasing lending as capitalization instrument for the agricultural sector of Ukraine", *Naukovi Goryzonty*, vol. 22 (4), pp. 58—66. available at: <https://sciencehorizon.com.ua/uk/journals/4-77-2019> (Accessed 01 December 2025).

9. Tulush, L. and Zaiets, O. (2025), "Credit provision for agricultural enterprises in the conditions of post-war reconstruction of Ukraine", *Ekonomika i suspilstvo*,

vol. 77, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6372> (Accessed 01 December 2025).

10. Khalatur, S. M., Sirko, A. Yu. and Malook, A. V. (2024), "Securitization as an effective component of managing the financial resources of an agricultural enterprise in wartime", *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskogo derzhavnogo tekhnichnogo universytetu*, vol. 2 (9), pp. 144—150, available at: <http://econvisnyk.dstu.dp.ua/article/view/319106> (Accessed 01 December 2025).

11. Khalin, S. V. and Sherstiuk, O. V. (2025), "Innovative-reproductive model of developing the potential of agricultural enterprises based on the formation of sustainable value chains", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 14, pp. 191—196. available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6943> (Accessed 01 December 2025).

12. Chaliuk, Yu. O. (2022), Global socio-economic consequences of the Russian-Ukrainian war. In: *The Russian-Ukrainian war (2014—2022 (sad) historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects*, "Baltija Publishing", Riga, Latvia, available at: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6443/13296-1> (Accessed 01 December 2025).

13. Chaliuk, Yu. O. (2025), "Digitalization as a socio-economic phenomenon and a driver of sustainable development", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 4 (55), pp. 122—128, available at: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1399> (Accessed 01 December 2025).

14. Chyzh, N. M., Urban, O. A. and Dziamulych M. I. (2021), "Prospects for increasing lending in Ukraine", *Ekonomichnyi forum*, vol. 3, pp. 139—144, available at: https://e-forum.com.ua/web/uploads/journals_pdf/Economic_Forum_Vol_11_No_3.pdf (Accessed 01 December 2025).

Стаття надійшла до редакції 13.12.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663